

Qui sacras reliquias furatus est; illis restitutis septem carinas jejunabit.

Pecuniam ecclesiasticam furatus quadruplum reddet; si quid item de ministerio ecclesiae aliquo modo surripuerit, pœnitens erit annos septem.

Si quis vel ecclesiasticas oblationes rapuerit, vel rapiensibus consenserit; quadruplum restituet, et canonice pœnitens erit.

Sacrilegus rerumve ecclesiasticarum invasor uno anno extraecclesiam Dei maneat: secundo anno pro foribus ecclesiae sine communione maneat: tertio anno in ecclesia inter audientes sit sine oblatione, carne vinoque abstineat, præterquam in Pascha et die Natali: quarto anno, si fructuosus trienio pœnitentie fructus extiterit, communioni fidelium restituatur, ea lege, ut espondeat se in posterum tale quidquam non commisurum; præterea sine esu carnis et potatione vini usque ad septennium pœnitens permanebit.

Qui ecclesiam incenderit, illam restituet, pœnitentiam aget annos quindecim, et pretium det pauperibus: itidem qui incendio consenserit.

Si quis malo studio, vel odio, vel ulciscendæ injuriaæ causa incendium commiserit, committive jusserit, curaverit aut incendiario auxilium vel consilium scienter dederit, excommunicabitur; si mortuus erit, christiana sepultura carebit, nec vero absolvetur, nisi damnum pro facultatibus resarciverit, juretque se in posterum tale fascinus numquam admissurum. Pœnitentia præterea hæc ei constituetur, ut Hierosolymis aut in Hispania in servitio Dei totum annum permaneat.

Si quis sepulchrum violaverit; pœnitens erit annos septem, e quibus tres in pane et aqua.

Qui sepulchrum infregerit, ut defuncti sepulti vestimenta suraretur; pœnitens erit annos duos per legitimas ferias.

Qui de oblationibus, quæ ecclesiis factæ sunt, aliquid retinuerit; pœnitens erit dies quadraginta in pane et aqua.

Qui decimam sibi retinuerit, aut dare neglexerit; quadruplum restituet, et pœnitentiam aget dies viginti in pane et aqua.

Qui hospitalis domus administrator aliquid de administratione subtraxerit; restituet quod abstulit, pœnitensque erit annos tres.

Qui pauperem oppresserit, ejusque bona abstulerit; reddit ei suum, et pœnitens erit dies triginta in pane et aqua.

Clericus furtum capitale faciens septenni pœnitentiam explebit, laicus quinquennii, et quod furatus est reddat.

Si quis per necessitatem cibum vel vestem furatus sit; in pœnitentia erit hebdomadas tres; si reddiderit, jejunare non cogitur.

Qui fregerit noctu alicujus domum, aut aliquid auferet; pretium reddit, et pœnitentiam aget annum in pane et aqua; si non reddit, annos duos.

Si quis furtum de re minori semel aut bis fecerit; restituta re pœnitentiam aget annum unum.

Qui rem inventam non reddit, furtum commitit: ideocirco tanquam de furto pœnitentiam aget.

Si quis usuras accipit, rapinam facit; ideoque quicunque illam exegerit, pœnitentiam aget annis tribus, uno in pane et aqua.

PRÆCEPTUM VIII.

NON FALSUM TESTIMONIUM DICES.

CANONES POENITENTIAE.

Si quis contra hoc præceptum aliquo modo peccarit.

Qui affirmari verum quod falsum est; pœnitentiam aget ut adulter; ut homicida, qui sponte id facinus admiserit.

Qui falso testimonio consenserit; pœnitens erit annos quinque.

Qui proximo falso crimen objicit; pœnitentia afficitur ut falsus testis.

Qui proximo peccatum imputarit, priusquam seorsum eum arguerit primum illi satisfaciens; pœnitentiam aget tres dies.

Si quis contra proximum lingua lascibus erit; triduana pœnitentia expiabitur.

Si quis murmuraverit; judicio sacerdotis pœnitentiam aget pro culpe gravitate.

Si quis concivium manifestum fratri intulerit; diurna expiabitur pœnitentia pro modo peccati.

Si quis facile, detraxerit, falsumque in hoc dixerit; pœnitens erit dies septem in pane et aqua.

Qui falsitatem fraudemve in ponderibus et mensuris admisserit; pœnitens erit in pane et aqua dies viginti.

Falsarius in pane et aqua pœnitentiam agat quamdiu vivit.

PRÆCEPTUM IX.

NON CONCUPISCES REM PROXIMI TUI.

CANONES PŒNITENTIAE.

Si quis contra hoc præceptum aliquo modo peccarit.

Rem alienam nefarie concupiscentem avarusque pœnitens erit annis tribus.

Qui aliena furari concupiscit, furtum est; qui item aliena rapere cupit, rapina est; qui res ecclesiæ furari appetit, sacrilegium est: ideo cum nefarie concupiscentia graviter peccet, ut peccati mortalis pœnitentiam aget sacerdotis arbitrata.

Qui rem aliquam proximi pretiosam invenire cupit, ut illam sibi retineat; peccatum concipit, cuius pœnitentia aget, ut supra dictum est de furto.

PRÆCEPTUM X.

NON DESIDERABIS UXOREM PROXIMI TUI.

CANONES PŒNITENTIAE.

Si quis contra hoc præceptum aliquo modo peccarit.

Si quis concupiscit fornicari; si episcopus, pœnitens erit annos septem; si presbyter, quinque; si diaconus vel monachus, tres, e quibus unum in pane et aqua; si clericus aut laicus, annos duos.

Si quis in somnis ex immundo desiderio polluitur; surget, et cantet septem psalmos pœnitentiales, et dies triginta pœnitentia.

Si clericus aut laicus ex mala cogitatione concupiscentiaque semen effuderit; pœnitens erit dies septem.

CANONES PŒNITENTIAE.

De septem peccatis capitalibus.

Capitalia peccata, que principalia etiam vocantur, ut pote e quibus omnia vitia principium habent, sunt: super-

bia, vana gloria, avaritia, luxuria, invidia, ira, gula et acedia.

Pro capitali mortalique crimen pœnitentia septem annorum indicitur, nisi peccati gravitas et personæ status se veriore diuturnioremque pœnitentiam requirant.

Pro capitali crimen pœnitentiam aget laicus annos quatuor, clericus quinque, subdiaconus sex, diaconus septem, presbyter decem, episcopus duodecim.

Sed demonstratæ jam paulo ante sunt pœnitentiae quæ ex canonum disciplina constituantur fere pro peccatis mortalibus, quæ ex his septem capitalibus vitiis originem trahunt. Pro gulæ autem vito sunt hi præcipui pœnitentiae canones.

CANONES PŒNITENTIAE.

De gula et ebrietate.

Sacerdos imprudenter ebrius factus, pane et aqua pœnitentiam agat dies septem; si negligenter, dies quindecim; si per contemptum, dies quadraginta.

Diaconus et alios clericus ebrius factus, arbitrio sacerdotis pœnitens erit.

Monachus ebrius, pane et aqua mensibus tribus; si clericus, viginti dies.

Laicus ebriosus graviter arguatur, et pœnitentiam agere a sacerdote cogatur.

Qui humanitatis gratia alium inebriare cogit, pœnitentiam aget dies septem; si per contemptum, dies triginta.

Qui ad bibendum invitatus plus quam naturæ satis est; pœnitentiam agat.

Qui pro ebrietate et crapula vomitum fecerit; si presbyter aut diaconus, pœnitentiam agat dies quadraginta.

Si monachus aut clericus, dies triginta.

Si laicus, dies quindecim.

Si laicus item, a vino et carne abstineat dies tres.

Si quis gulæ causa ante horam legitimam jejunium frerit; duos dies pœnitentiam aget in pane et aqua.

Si quis nimio cibo se ingurgitaverit, ut inde dolorem senserit; unum diem pœnitentiam aget in pane et aqua.

CANONES PÆNITENTIAE.

De variis peccatis.

Si quis sacerdos missam canit, neque communicat; per annum pœnitentiam agat, nec vero interea celebret.

Sacerdos excommunicatus, si celebrat, tribus annis pœnitens sit, hebdomadisque singulis feria secunda, quarta et sexta a vino et carnibus jejunet.

Sacerdos, sacerdotii sui gradu ordineque in perpetuum amotus, si celebrare audet, privatur communione corporis et sanguinis Jesu Christi usque ad ultimum diem, et in excommunicatione est, viaticum tantum in fine sumens.

Si gutta sanguinis Christi in terram cedit, sacerdos in pœnitentia sit quinquaginta diebus; si super altare, et ad pannum unum transit, diebus duobus, si usque ad panos duos, diebus quatuor, si usque ad tres, diebus novem; si usque ad quatuor, viginti diebus.

Si incaute dimisit, quamvis nil nefandi acciderit; tribus mensibus a sui muneri administratione amoveatur.

Qui per ebrietatem eucharistiam evomit; si laicus est, quadraginta diebus; si clericus, sexaginta; si episcopus, nonaginta diebus; si infirmus, pœnitentium agat diebus septem.

Scienter rebaptizatus, si propter haeresim hoc sceleris admittit, pœnitentia afficiatur septem annorum, quarta et sexta feria jejunans, et tribus item quadragesimis pane et aqua. Si vero pro munditia hoc facere putarit; eum pœnitentia tribus annis: quod si ignoranter, non peccat; sed ideo non promovendus, licet sit excellens.

Si episcopus, presbyter, diaconusve sponte est rebaptizatus, quamdui vivit, pœnitens sit. Alii vero clerici, et monachi, et moniales, ab haereticis volentes rebaptizari, pœnitentiam agant duodecim annos.

Sacerdos qui interest clandestinis desponsationibus, per triennium ab officiis sui administratione amoveatur.

Sacerdos, qui pallis altaris mortum, involvit; pœnitens sit decem annis et quinque mensibus; diaconus autem annis tribus et sex mensibus.

Qui legata pia ecclesiae non solvit, uno anno pœnitens erit per legitimas ferias.

Qui vir faciem suam transformaverit habitu muliebri, et

mulier habitu viri, emendationem pollicitus, annis pœnitens sit tribus.

Infirmos aut vincos visitare negligens, pœnitens aget dies decem pane et aqua victitans.

DECLARATIONES.

Ex pœnitentiali romana.

Pœnitentia unius anni, qui in pane et aqua jejunandus est, talis esse debet. In unaquaque hebdomada tres dies, id est, secundam feriam, quartam et sextam in pane et aqua jejunet; et tres dies, id est, tertia feria, et quinta, et sabbato, a vino, medone, mellito, cervisia, a carne, et sagamine, et a caseo, et ovis, et ab omni pingui pisces se abstineat; manducet minutos pisciculos, si habere potest; si habere non potest, tantum unius generis pisces, et leguminas, et olera et poma, si vult, comedat, et cervisiam bibat. Et in diebus dominicis, et Natalis Domini illos quatuor dies, et in Epiphania Domini unum diem, et in Pascha usque in octavam diem, et in Ascensione Domini in Pentecoste quatuor dies, et in missa sancti Joannis Baptistæ, et sancte Marie, et duodecim apostolorum, et sancti Michaelis, et sancti Remigii, et Omnia Sanctorum, et sancti Martini et in illius sancti festivitate, qui in illo episcopatu celebris habetur, in his supradictis diebus faciat charitatem cum ceteris christianis, id est, utatur eodem cibo et potu quo illi; sed tamem ebrietatem et ventris distensionem semper in omnibus caveat.

Pœnitentia secundi anni talis esse debet: ut hos dies, id est, secundam feriam et quartam in unaquaque hebdomada jejunet usque ad vesperam, et tunc reficiatur de sicco cibo, et est, pane et leguminibus siccis, sed coctis, aut ponitis, aut oleribus crudis; unum eligat ex his tribus, et utatur, et cervisiam bibat, sed sobrie; et tertium diem; id est; sextam feriam in pane et aqua observet, et tres quadragesimas jejunet, primam ante Natalem Domini, secundam ante Pascha, tertiam ante missam sancti Joannis, et si totam quadragesimam ante missam sancti Joannis implere non possit, post missam implet. Et in his tribus quadragesimas jejunet duos dies in hebdomada ad nonam, et de sicco cibo comedat, ut supra notatum est, et sexta fera jejunet in pane et aqua. Et in diebus dominicis, et in Na-

tali Domini illos quatuor dies, et in Epiphania Domini unum diem, et in Pascha usque in octavam diem, et in Ascensione Domini, et in Pentecoste quatuor dies, et in missa sancti Joannis Baptistæ, et sanctæ Mariæ, et duodecim apostolorum, et sancti Michaelis, et sancti Remigii, et Omnium Sanctorum, et sancti Martini, et in illius sancti festivitate, qui in illo episcopatu celebris habetur; in his supradictis diebus faciat, charitatem cum cæteris christianis: sed tamen ebrietatem et ventris distensionem semper in omnibus caveat.

Pro uno die quem in pane et aqua jejunari debet, quinquaginta psalmos genibus flexis in ecclesia, si fieri potest, decantet; sin autem, in loco convenienti eadem faciat, et unum pauperem pascat: et eodem die, excepto vino, carne, sagimini, sumat quidquid velit.

Qui in ecclesia genua centies flexerit, id est, si centies veniam petierit, si fieri potest ut in ecclesia fiat, hoc justissimum est: si autem hoc fieri non potest, secrete in loco convenienti eadem faciat: si sic fecerit, eo die, excepto vino, carne, et sagimine, sumat quod placeat: qui psalmos non novit, unum diem, quem in pane et aqua pœnitere debet, dives tribus denariis, et pauper uno denario redimat: et eo die, excepto vino, carne, et sagimine, sumat quidquid velit.

Qui vero psalmos non novit, et jejunare non potest, pro uno anno, quem in pane et aqua pœnitere debet, det pauperibus in eleemosynam viginti duos solidos, et omnes sextas ferias jejunet in pane et aqua, et tres quadragesimas, id est, quadraginta dies ante Pascha et quadraginta dies ante festivitatem sancti Joannis Baptistæ; et si ante festivitatem aliquid remanserit, post festivitatem adimpleat; et quadraginta dies ante Nativitatem Domini. In his tribus quadragesimis quidquid suo ori præparatur in cibo, vel in poto, vel cuiuscumque generis illud sit, aestimet quanti pretii sit, vel esse possit, et medietatem illius pretii distribuat eleemosynam pauperibus, et assidue oret, et roget Deum, ut oratio ejus et ejus eleemosynæ apud Deum acceptabiles sint.

Item qui jejunare non potest, et observare quod in pœnitentiali scriptum est; faciat hoc quod sanctus Bonifacius papa constituit. Pro uno die quem in pane et aqua jejunare debet, roget presbyterum, ut missam cantet pro eo (nisi sint crimina capitalia, quæ confessa prius lavari cum

lacrymis debent), et tunc ipse adsit, et audiat missam, et devote ipse offerat propriis manibus panem et vinum manibus sacerdotis, et intente respondeat, quantum sapit, ad salutationes et exhortationem sacerdotis: et humiliter Deum deprecetur, ut oblatio quam ipse presbyter pro se et pro peccatis suis Deo obtulerit, Deus omnipotens misericorditer per angelum suum suscipere dignetur: et eo die, excepto vino, et carne, et sagimine, comedat quidquid vult; et sic redimat aliquos anni dies.

Si quis forte non potuerit jejunare, et habuerit unde possit redimere, si dives fuerit, pro septem heddomadibus det solidos viginti; si non habuerit unde tantum dare possit, det solidos decem; si autem multum pauper fuerit, det solidos tres. Neminem vero conturbet, quia jussimus dare solidos viginti, aut minus: quia si dives fuerit, facilius est illi dare solidos viginti, quam pauperi tres; sed attendat unusquisque cui dare debeat, sive pro redemptione captivorum, sive super sanctum altare, sive Dèi servis, sive pauperibus in eleemosynam.

Qui non potest sic agere pœnitentiam ut superius diximus, faciat sic. Si tres annos continuos jejunare debet, et non potest, sic redimere potest. In primo anno eroget in eleemosynas solidos viginti sex, in secundo anno eroget in eleemosynam solidos viginti, in tertio anno solidos decem et octo: hi sunt sexaginta quatuor solidi. Potentes autem homines plus dare debent, quia cui plus committitur, plus ab eo exigitur. Et qui illicita committunt, etiam a licitis se abstinere debent, et corpus debent affligere jejunis, vigiliis, et crebris orationibus: caro enim læta trahit ad culpam, afflita reducit ad veniam.

ALIA DECLARATIONES BREVES.

Confessarius, cum ex iis quæ conscripta sunt, intelligat, pro ratione temporum et personarum diversas pœnitencias fuisse, earumque redimendarum certam rationem adhibitam esse; arbitrio tamen suo illis omnibus mitigandis moderandisque aget, ut initio traditum est.

De pœnitentiali per legitimas ferias constituta confessarius animadverteret eo nomine intelligi feriam secundam, quartam, et sextam, canonum legibus pœnitentiæ jejunio-que præscriptam.

Carine jejunium, quod aliquando pœnitentiali canone ca-

vetur, id appellatur, quod per quadraginta dies in pane et
aqua fiebat, ut s̄pēnumero Burchardus interpretatur.
Carinam alii dicunt, quidam catenam, alii carentenam, alii
quadragenam.

Poenitentia per tres quadragesimas indicta intelligitur, ut cui imponebatur, is in anno pane et aqua jejunaret quadragesimas tres, quarum prima est ante diem Natalem Domini, altera ante Pascha Resurrectionis, tertia, quæ scilicet per dies tredecim ante diem festum sancti Joannis Baptistaræ agebatur, quemadmodum ex concilio Salegustiensis decreto perspicere potest.

INDICE

PROLOGO

CAPITULO I.

Deberes y cualidades de un buen confesor, como padre, como médico, como doctor y como juez.

ARTICULO I.

CARIDAD DE PADRE.

1	Nombre que da el penitente al confesor,	,	,	,	8
2	Caridad que no desecha á nadie,	,	,	,	9
3	Continuacion , , , , ,				10
4	Caridad que acoge y anima desde el principio,	,			Ib.
5	Frutos de esta caridad , , , , ,				11
6	Peligro de espantar al penitente , , , , ,				Ib.
7	Caridad que sufre al penitente durante la confession,	,			13
8	Caridad que le sufre á pesar de sus defectos , , , , ,				14
9	Continuacion , , , , ,				15
10	Remedio contra la impaciencia y el tedio,	,	,	,	16
11	Caridad que ayuda al pecador á justificarse , , , , ,				17
12	Caridad desinteresada , , , , ,				18
13	Señales de esta caridad , , , , ,				19
14	Caridad que mueve á la perfeccion , , , , ,				20
15	Caridad discreta y prudente , , , , ,				21
16	Antes de la confession, , , , , ,				24
17	Durante la confession, , , , , ,				25
18	Al fin de la confession , , , , ,				26